

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

**ДЕРЖАВНЕ СПЕЦІАЛІЗОВАНЕ ЛІСОЗАХИСНЕ
ПІДПРИЄМСТВО «ХЕРСОНЛІСОЗАХИСТ»
ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО «СТЕПОВИЙ
ІМ. В.М. ВИНОГРАДОВА ФІЛІАЛ УКРНДІЛГА»**

Матеріали

**V-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції
«Наукові читання імені В.М. Виноградова»,**

присвяченої 10-річчю заснування кафедри лісового та садово-паркового господарства Херсонського державного аграрно-економічного університету

25–26 травня 2023 року

<i>Левченко В.Б., Романюк А.А., Ткаченко М.В.</i> Лсівничо-біологічний метод підвищення ефективності лісовідновлення соснових деревостанів після воєнних дій та лісових пожеж в умовах зони Житомирського та Київського Полісся	52
<i>Лук'янець В.А., Румянцев М.Г., Мусієнко С.І., Кобець О.В., Тарнопільська О.М.</i> Досвід штучного лісовідновлення дубових насаджень різними методами та видами садивного матеріалу в південно-східному Лісостепу України	57
<i>Мусієнко С.І., Тарнопільська О.М., Бондаренко В.В., Лук'янець В.А., Кобець О.В.</i> Стан та оцінка рекреаційно-оздоровчих лісів Лівобережної України	61
<i>Потравка Л.О., Білошкуренко О.С.,</i> Озеленення урбосистем як метод зниження шумового забруднення	65
<i>Распоїна С.П.</i> Наслідки нераціонального землекористування та шляхи його оптимізації в степових регіонах України	68
<i>Терещенко Л.І.</i> Сосна кримська на Нижньодніпровських пісках	70
<i>Чайка Т.О.</i> Відновлення сільськогосподарських земель і рекреаційних зон в Україні за рахунок вуглецевих кредитів	74
<i>Rutta O., Biloshkurenko O.</i> The need for greening of roads	77

IV. ДЕНДРОЛОГІЯ ТА ДЕНДРОПРОЕКТУВАННЯ.

<i>Бессонова В.П., Яковлева-Носарь С.О.</i> Таксономічний склад дендрофлори південного приярка урочища Яцево	80
<i>Весесельський О.М.</i> Особливості розмноження та вирощування <i>Amygdalus triloba</i> (Lindey) в умовах півдня України	83
<i>Голуб С.М.</i> Удосконалення вирощування садивного матеріалу дуба звичайного на розсаднику ДП «Ратнівське лісомисливське господарство»	85
<i>Грекало А.П.</i> Способи створення ландшафтного простору території обмеженого користування	87
<i>Давиденко Д.С.</i> Перспективи вирощування представників родини <i>Juglandaceae</i> DC. EX PERLEB в умовах Херсонської області	90
<i>Єлісавенко Ю.А., Тарнопільський П.Б.</i> Вирощування садивного матеріалу дуба звичайного із закритою кореневою системою в умовах Філії «Вінницьке» ЛГ" ДП "Ліси України	92
<i>Лось С.А., Терещенко Л.І.</i> Особливості росту сосни жовтої у географічних культурах другого покоління в Харківській області	96
<i>Мельник Р.П., Дьяченко О.В.</i> Дендрофлора регіонального ландшафтного парку «Тилігульський»	100

IV. ДЕНДРОЛОГІЯ ТА ДЕНДРОПРОЕКТУВАННЯ.

ТАКСОНОМІЧНИЙ СКЛАД ДЕНДРОФЛОРИ ПІВДЕННОГО ПРИЯРКА УРОЧИЩА ЯЦЕВО

БЕССОНОВА В. П.,

д.-р. біол. наук, професор,

*Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро,
Україна*

ЯКОВЛЄВА-НОСАРЬ С. О.,

канд. біол. наук, доцент,

Хортицька національна академія, м. Запоріжжя, Україна

В яружно-балковій системі порожистої частини Дніпра зростають природні деревостани, що є одним з південних форпостів байрачних лісів. Вони є унікальними для безлісного степу, виконуючи при цьому важливі біогеоценологічні, рекреаційні та естетичні функції. Байрачні ліси також характеризуються певним ресурсним потенціалом, є рефугіумами для представників фауни, часто виступають рекреаційною зоною для місцевого населення та туристів. Балкові природні ліси сприяють утриманню водного стоку зливових і талих вод, запобігають розвитку ерозійних процесів на схилах ярів та балок.

У зв'язку з вищезазначеним, необхідно здійснювати активний моніторинг за видовим складом і станом байрачнолісових біоценозів, щоб запобігти впливу надмірної рекреації, впровадженню інвазійних видів, які можуть витиснути аборигенні й змінити природний фітоценоз, а також – дії інших факторів, що можуть негативно впливати на байрачні ліси та знижувати їх стійкість, довговічність та біорізноманіття.

Метою даної роботи було визначити таксономічний склад дендрофлори дослідних ділянок за різних лісорослинних умов, встановити формули складу й густоту їх деревостанів та кількісне співвідношення родин як один із показників фіторізноманіття байрачних лісів.

Дослідження проводили в урочищі Яцево Дніпровського району Дніпропетровської області, яке є лісовим заказником загальнодержавного значення і відноситься до південного географічного варіанта байрачних лісів [Манюк, Манюк, 2010].

Аналізували дендрофлору великого південного приярку балки (першого від її гирла) (рис.).

Рисунок – Урочище Яцево на космічному знімку (позначено досліджений приярок) [https://www.google.com/maps/]

Пробні ділянки 1, 2, 3 закладали в тальвегу з рівниною формою рельєфу (ухил не більше 5°). Лісорослинні умови за О. Л. Бельгардом [1971] – СГ₂₋₃ (вологуваті, гігромезофільні). Ділянки 4, 5, 6 знаходились на середній частині схилу приярка з крутим ухилом (27°). Лісорослинні умови – СГ₁₋₂ (свіжуваті, ксеромезофільні). У верхній частині схилу з крутим ухилом (23°) розташовувались ділянки 7, 8, 9 із сухими (ксерофільними, СГ₀₋₁) умовами. Площа кожної із закладених пробних ділянок складає 600 м^2 , у групі – по 1800 м^2 .

Нами встановлені формули складу насаджень: у лісорослинних умовах СГ₂₋₃ – 1Дз5Клп3Вгр1Лс, од. Грзв, СГ₁₋₂ – 2Дз3Клп2Вгр1Лс1Клт1Ясзв, од. Грзв, СГ₀₋₁ – 1Дз5Клп2Ясзв1Вгр1Клт, од. Грзв.

Густота деревостанів на ділянках з вологуватими лісорослинними умовами (СГ₂₋₃) становить 639 шт./га, у середній частині схилу зі свіжуватими умовами (СГ₁₋₂) – 2033 шт./га, а на верхній частині схилу (СГ₀₋₁) – 1033 шт./га. Таким чином, найбільша густота насадження спостерігається у свіжуватих умовах (середня частина схилу), а найменша – у тальвегу.

На дослідних ділянках підлісок формують такі види: у лісорослинних умовах СГ₂₋₃ – глід одноматочковий (2 шт.) і бузина чорна (29 шт.); СГ₁₋₂ – бруслини європейська (18 шт.) та бородавчаста (41 шт.), свидина криваво-червона (33 шт.), бирючина звичайна (5 шт.); СГ₀₋₁ – глід одноматочковий (2 шт.) і бузина чорна (14 шт.). На узліссі зростають: СГ₂₋₃ – груша звичайна, СГ₁₋₂ – груша звичайна, слива колюча, клен татарський, скумпія шкіряста, СГ₀₋₁ – груша звичайна і клен татарський.

Аналіз таксономічного складу насаджень показав, що у вологуватих гігромезофільних умовах (СГ₂₋₃) дендрофлора представлена 6-ма родинами, 7-ма родами та 7-ма видами. Найчисельніше представлена родина Кленові – 42 екземпляри, що складає 36,52 % від загальної кількості дерев в даних умовах, а найменше – Розові, які включають всього 4 особини (3,48 %).

У свіжуватих ксеромезофільних умовах (СГ₁₋₂) зростають представники 12-ти родин, 15-ти родів, 17-ти видів деревно-чагарникових рослин. Найбільше рослин відноситься до родини Кленові – 79 особин, що становить 21,59 % від загальної кількості екземплярів в даних умовах. Родина Сумахові представлена всього 4-ма екземплярами (1,09 %), а родина Вербові – 1-им (0,27 %).

Дендрофлора у сухих ксерофільних умовах (СГ₀₋₁) представлена 6-ма родинами, 7-ма родами, 8-ма видами. Найбільша кількість рослин належить до родини Кленові – 99 шт. (53,22 % від загальної кількості дерев в даних умовах). Найменше рослин відноситься до родини Розові – 7 екземплярів (3,75 %).

Кількість екземплярів видів кожної родини та їх частка участі у деревостані на дослідних ділянках наведені у таблиці.

На всіх дослідних ділянках родина Букові представлена дубом звичайним, Кленові – кленом польовим (а на ділянках СГ₁₋₂ і СГ₀₋₁ зростає також клен татарський), В'язові – в'язом граболистим, Бузинові – бузиною чорною, Розові - грушею звичайною, глодом одноматочковим (а на ділянці СГ₁₋₂ – ще й сливою колючою). Родина Маслинові на ділянках СГ₁₋₂ і СГ₀₋₁ представлена ясенем звичайним, а за умов СГ₁₋₂ – ще й бирючиною звичайною. Липа дрібнолиста (родина Липові) зафіксована нами на ділянках СГ₂₋₃ і СГ₁₋₂.

Решта таксонів зростають лише на ділянках з лісорослинними умовами СГ₁₋₂: бруслини європейська і бородавчаста (родина Бруслинові), скумпія шкіряста (родина Сумахові), верба біла (родина Вербові), робінія звичайна (родина Бобові), свидина криваво-червона (родина Деренові).

Таблиця – Таксономічний аналіз дендрофлори дослідних ділянок

Родина	Варіант		
	СГ ₂₋₃	СГ ₁₋₂	СГ ₀₋₁
Бобові		14/3,82	
Бруслинові		59/16,12	
Бузинові	29/25,22	26/7,1	14/7,53
Букові	11/9,56	55/15,03	11/5,91
Вербові		1/0,27	
В'язові	19/16,52	37/10,11	24/12,90
Деренові		33/9,01	
Кленові	42/36,52	79/21,59	99/53,22
Липові	10/8,69	22/6,01	
Маслинові		20/5,46	31/16,67
Розові	4/3,48	16/4,37	7/3,75
Сумахові		4/1,09	

Примітка. Чисельник – кількість екземплярів, знаменник – частка участі виду у складі насадження, %

Отже, таксономічний аналіз показав, що у лісорослинних умовах СГ₁₋₂ урочища зростає найбільша кількість родин та загальна кількість рослин, ніж

у варіантах СГ₂₋₃ та СГ₀₋₁. На ділянках з лісорослинними умовами СГ₂₋₃ фітоценоз представлений такою самою кількістю родин (6), як і у сухих умовах (СГ₀₋₁), але на ксерофільних ділянках спостерігається більша чисельність деревних рослин (186 екземплярів), ніж у вологуватих умовах (СГ₂₋₃) (115 особин).

З фітоценотичної точки зору, у лісорослинних умовах СГ₂₋₃ і СГ₁₋₂ зростають бересто-пакленові діброви, а в СГ₀₋₁ – ясенново-пакленова діброва.

Список використаних джерел

1. Манюк В. В., Манюк Вад. В. Природно-заповідний фонд Дніпропетровщини. Дніпро, 2010. 116 с.
2. Бельгард А. Л. Степное лесоведение. Москва: Лесн. пром-ть, 1971. 336 с.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗМНОЖЕННЯ ТА ВИРОЩУВАННЯ *AMYGDALUS TRILOBA* (Lindey) В УМОВАХ ПІВДНЯ УКРАЇНИ

ВЕСЕСЕЛЬСЬКИЙ О.М.

здобувач першого «бакалаврського» рівня вищої освіти
*Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон,
Україна*

У системі озеленення міста кущі займають особливе місце, надають існуючим об'єктам завершеного вигляду, доповнюють деревні групи, а також використовуються як окремі елементи паркових насаджень [11]. Однак, до сьогодні їм не приділялося достатньої уваги в озелененні міста, в насадженнях загального користування їх асортимент обмежений, немає загальної оцінки їх використання [1]. Обґрунтоване застосування кущів дозволить підвищити естетичну і рекреаційну функції території, поліпшить якісні показники середовища.

Одним з декоративних кущів, які використовуються в озелененні півдня України є *Amygdalus triloba* (Lindey). Вирощування і догляд за мигдалем трилопатеvim не представляє особливої складності [8, 9]. Однак на території дослідження ця рослина все ще вважається екзотикою, оскільки перед посадкою потребує ретельної підготовки. Для успішного росту та розвитку *Amygdalus triloba* ідеально підходять сонячні ділянки. Часткове затінення також можуть бути доречними. Важливо забезпечити кушу надійне укриття від протягів, від яких рослина може загинути. Підбір місця посадки має бути ретельним і до рівня ґрунтових вод, оскільки рослина не переносить перезволоження. Тому саджанці бажано висаджувати на невеликих підвищеннях, щоб під час весняних повеней рослини не підтоплювались. *Amygdalus triloba* не вимаглива до складу ґрунту, але для сортових рослин обирають більш родючі ґрунти.